

OK

PUNJAB PUBLIC SERVICE COMMISSION

**COMBINED COMPETITIVE EXAMINATION 2017
FOR RECRUITMENT TO THE POSTS OF
PROVINCIAL MANAGEMENT SERVICE, ETC.**

SUBJECT: PUNJABI (PAPER-I)

TIME ALLOWED: THREE HOURS

MAXIMUM MARKS: 100

پہلا حصہ

سوال نمبر 1- تھلے دتے ہوئے شعری کلڑیاں وچوں کے اک دی تشریح انج کرو کہ شاعر دے فکرتے فن دیاں پرتاں کھل کے سامنے آجان۔
20 نمبر
(الف)

درو	دچھوڑے	دا	حال	مائے فی میں کیہوں آکھاں
جاں	پھولوں	تا	لال	دھواں دھکھے میرے مرشد والا
برہوں	پیا		خیال	سولوں مار دیوانی کیتی
آجیں	دا	بالن	بال	ڈکھاں دی روٹی، سولوں دا ساٹن
آپے	نہ	پاپو	لال	بڈگل پیلے پھراں ڈھونڈ پیدی
شوہ	مٹے	تاں	نہال	کے مسین فقیر نمانا

یا

(ب)

میں	آپے	رانجھا	ہوئی	رانجھا رانجھا کردی فی
بیر	نہ	آکھو	کوئی	سدو فی مینوں دھیدو رانجھا
ہور	خیال	نہ	کوئی	رانجھا میں دج میں رانجھے دج
آپ	کرے		دلجوئی	میں نہیں ادو آپ ہے اپنی
ذات	اساڑی	سو	ای	جو کوئی ساڑے اندر دے
ادوہ	تنبھی		ہوئی	جس دے نال میں نیونہ لکایا
سیالیں	لے	نہ	ڈھوئی	تنت ہزارے لے چل بلھیا

سوال نمبر 2- تھلے دتے ہوئے سوالاں کے جواب دیو۔
10 نمبر

- 1- احمد راسی وی مشہور پنجابی شاعری وی کتاب داناں دسو۔
- 2- مرزا صاحبان کیڑے مشہور شاعر دی تخلیق اے۔
- 3- وارث شاہ توں علاوہ ہیر رانجھے واقعہ کیڑے شاعر نے لکھیا اے۔
- 4- عارف عبدالتین وی مشہور پنجابی تنہید وی کتاب دا ناں دسو۔
- 5- پنجابی زبان دے پہلے ناول دا ناں لکھو۔
- 6- فیض احمد فیض وی پنجابی شاعری وی کتاب دا ناں دسو۔
- 7- "انج آکھاں وارث شاہ توں" کس دی مشہور نظم اے۔

صفحہ پانچویں

سوال نمبر: 1

تھلے دئے گئے شعرا وچو کیسے ایک شعر
دی تشریح ایچ کرو کہ رشتہ لاء دے فکر نے
فن دیا سیرتاں کھل کے سما میں آجان

الف

مانے نی میں کہنوں آٹھا درد وچھوڑے حال
دھواں دھک مہرے قسرت والا جاں بھوراں نال

شاعر: شاہ حسین
تشریح:

شاہ حسین بنیابی دے
دو حے وڈے ہونجی شاعر نیلہ اینہاں
اپنی شاعری کافی دی شکل وچ لکھی
ار۔ کافی نو سرار اپنوجی شاعری
اے چھپرے پٹرن نال انسان دی انہونی
رو خانیا مکہ کہہ جاندی ار۔ اسن طرح
شاہ حسین دی شاعری سنہ نے
پٹرن نال وی انسان توں رو خانیا
تکلیف حاصل جاندی اے۔ شاہ حسین
دی شاعری اللہ۔ رسول نے

تے عمر سید دے گرو گھومرے ہوئے
 کافی دی نصف اوج انسان دی روحانی
 یکہ قسم کردی اے . جیوں قرآن بانی
 ورنے اللہ تعالیٰ فرماندے میں ہی

وَلَقَدْ كَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا .
 اللہ کا رستہ سارے کافی اے .

(سورۃ النساء: ۶)

اسی طرح اوجانی فلسفہ تو سچا ان لئی
 شاہ حسین دی رستہ ساری کافی
 اے .

اصل شہر ورنے شاہ حسین گرو سید
 نال محبت ۱۶ المہار کر دے نہیں . ایک
 روایت دے مطابق شاہ حسین دا
 سر سید تختیار کائی نے جہاں بارے
 اوہ اپنی شاعری ورنے ول ول زکر
 کردے نظر آندے نہیں . اک سور تقاں نے
 شاہ حسین فرماندے نہیں .

چرف بولے سائیں سائیں لوٹر لولے تو
 کپے حسین فقیر نما نامیں ناہیں سیدھ توں

شاہ حسین پوراں حوالا ہے پورے
 سوں حسین دی ورنے توں اوہ اپنی
 پتھری شاعری ورنے چرف ، لوٹر

تو جیسے لفظ ورنہ اے
 صوفیا کرم اللہ نے
 رسول نال محبت کرن مگر وہ اپنے
 روحانی سرسند نال ہی گہری الفت
 رکھدے نہیں کیوں ہے سرسند ہی
 اوہ انسان ہوندا اے جیٹرا انسان
 توں اللہ نے اللہ دے رسول نال
 محبت کرنا سکھیرا اے۔ بیجا ہی دے
 تفریبا سداے صوفیا کرام نے
 اپنی ساطری وچ اپنے سرسند دا اظہار
 محبت نے الفت نال لکھا اے۔ جیہیں
 کھل سناہ اپنے سرسند توں مناوون لئی آکھیا
 لے

تیرے عشق نجا باکرے تدا تھیا
 تیرے عشق نے ڈیرا میرے اندر لکھیا
 میرے زہر پیا کہ میں نہ آ پے پینا
 جھدے بوڑھے وے طبیبانسی تاں میں سرسند آں
 تیرے عشق تیا یا کرے تدا تھیا۔

صوفیاں کرم اللہ نے اللہ دے
 رسول دی محبت کرا اہل کرن لئی
 سرسند دی محبت توں عشق حقیقی
 دی دلی منزل سکھو دے نہیں۔ اہل ہی

و کہ اے کہ مسدے صوفیا کرام
 دی رشتا عری و تہ صبر شہ داز کر ملدا
 اے۔

شہاد حسین دی دو حے جھوٹی
 کبریاں وانگروں اینہ صبر شہ دی
 محبت و حے مستغول سن تے او نہا
 دی فخر مانہ داری تون رب رسول
 دی محبت دا حصہ ای سمجھو ہرے
 سن۔ اینہ ای و حہ اے کہ ہر مانہ
 نہیں کسے ہر دا حے و حصو گوی
 انج ای ادکھا اے جیویں محبوب
 دا و حصو گوی ادکھا اے۔

سوالن مار دیوانی بینی برسوں بیاضیاں

...

ایسے شہ و حے شہاد حسین عشق
 دے حہ دے دا اظہار کر دے ہوئے
 او سن تعلق تون واقعہ کر دے نیں
 حہ ای انسان عشق و حے صبر ایوں
 تون بعد کسے دانتی کر دا اے۔ شہاد
 حسین اللہ دے عشق و حے ایسے

طرے لم ہوئے کہ فرمائندے ہیں اپنے
 محبوب توں دہر رہنا نہ اٹھا اے
 جنہیں انسان سہولگی نے ہونے عزیز
 اسے شہ و رخ نگہ کرنے میں محبوب
 توں پیر سے رہنا اتنا دکھا اے
 جیوں انسان پر وہیلے دکھاں دی ہوئی
 کھا رہا ہوں۔ انج ای کفرت سلطان
 مایوں نے اپنی شاعری فرمایا اے۔

عشق دی بھائی ان دابالن عاشق بہہ سلیندے ہو
 گھت کے جان کج و آرا ویکہ کباب تلیندے ہو

سلطان مایوں دی اس شہ و رخ
 اپنے فرستہ نال محبت دا اظہار کیا
 اے جیوں شہ نساہ حسین نے فرستہ
 دے دے تھوڑے دا حال ایہی شاعری
 دے ذریعے بیان کیتی اے عرف
 ان سلطان مایوں نے شہ حسین
 نے اپنے فرستہ نال محبت
 دا اظہار عشق کجری شاعری نال
 نہیں کیتی بلکہ باقی شاعری
 انج ای اپنے فرستہ نال عشق
 دیکھنے دیکھنے ہیں۔

اگر لیور تھا تو نہ سناہ حسین
 اپنے عشق میں سیرت بیان کرے
 جوئے فرمائے نہیں۔

یا شوق ہو میں عشق کہا میں راہ شوق داسوئی دانگا
 دعا کہ ہو میں ناں جاو ہیں۔
 باہر یا آگ اندر آلود کہاں تو درویش کہلاو ہیں
 کہے حسین فقیر نہانا ہے فارغ فقیر میں نا خاص مر فقیر یا ہیں

اس میں کسے تون صفا ظاہر تھیرا
 اے بیٹے سناہ حسین نے عشق
 دی اوکھی راہ تون بہت ای ٹیڑھے تون
 محسوس کہنا اے۔ تار ای کہنے
 میں سے لاشوق دی راہ اپنی اوکھی
 اے حیرت میں سوئی دانگا ہوئے نے
 اس میں راہ تو گزرن و سطر لاشوق
 تون پہلے دعا گامنا پوسی۔ دعا گے
 تون سیرا ادبہ نہیں کر اسماں پتلا
 ہو جاوے نے عشق کرن دے قابل ہو جاسی
 بلکہ از سماں اپنے اندر دی پالیٹی
 تون ختم کرناں پوسی ناں ہے
 عشق دی راہ دچوں گزرا جاسیکر۔

جنگل میں پیرا ڈھونڈی

.....

شاہ حسین ابھی شروع نہ کر سکا
 وہ ٹکڑا ٹکڑا ڈاڑھ کر رہے تھے
 اینٹری محبت بان لٹی کوشش
 نظر آکر دے نہیں پیر صوفی بڑے
 نے اپنے لیے ایک روٹا خانہ سریش
 کا انتخاب کیا وہ سریش کسی
 صوفی بڑے کو سریش سے نہیں ہی
 مل گیا تو کسی صوفی بڑے نے
 جنگل کے ناکہ چھان چکے تھے
 اپنے سریش کر لیا جسے لایا فریڈ
 شکر گنج فرمائے ہیں

جنگل جنگل کیا ڈھونڈیں وہ نندا مرڈیں
 وہی رب ہمارے کیا جنگل ڈھونڈیں
 اس سے کھا پر ہوا ہے کہ صوفی آرام
 نے سریش کی ٹکڑا ٹکڑا میں فانی
 چھان ہے تاکہ سریش کو باکر
 عشق حقیقی کا حشر میں طے کر سکیں
 عشق حقیقی کا عمل کرنے کیلئے
 سریش کا ہونا پناہ ہے ضروری
 میں تان ای شاہ حسین فرمائے
 نیا

شہوہ ملائی قبریں نہال

شہوہ پنجابی زبان و جہ سہاٹیوں
 آکھیاں داند اے . ایچو شہوہ ٹوں گراد
 خدا تعالیٰ وی لیا کاسکرا اے
 نے سر شہوہ لیا کاسکرا اے
 جیوں بلو شاہ شہوہ دارلوقا
 سر شہوہ وسط و رتیا اے

بلکہ شہوہ غناٹیاں غارفا ہے

اوہ دل صبرے دادارس ہے

میں لویا نے اوہ یارس ہے .

اسی لئی شہوہ دارلوقا سر شہوہ
 نے خدا تعالیٰ دو ٹوار دی محبت
 دا لکھیا کرن مگروں اس حال کینا
 داند اے .

جسوں کرام دی سناسری

عشق و عشق دے گرد گھومدی

اے کیوں نے اوہ ہر وقت کوشش

وجہ ہونے میں رہی کسی طرح عشق

عشق و عشق ہر منزل کے

کر لی حادے نے اپنے محبوب

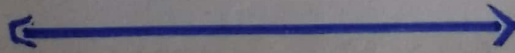
نے ہر شہوہ ہو یا جا سکے . اے

خدا نال عشق ای اے جیہا

سوچنا کہ تم توں ہر دن ہواں دے
 مالن دی بھانجی پوئوں اے تے
 اوہالیں بھانجی تے اگ توں اپنی
 خوش قسمتیں سمجھدے نہیں کیوں
 اوہناں توں کئی حقیقی حاصل
 ہو جاندا اے۔ سلطان بابو
 ایس خوش نصیبی مارے لکھدے
 تیں۔

ہوئے دعا شق نہ اران بابو
 عشق نصیب کبیرے ہو
 سوچنا کہ تم فرما تے ہیں کہ
 عشق حقیقی قسمت والوں کو ہی
 نصیب ہوتا ہے اور یہ خوش قسمتی
 انسان کو خوش کر دیتی اے کیوں
 ہے رب نے وی فرمایا اے

الا بذكر الله تطمئن القلوب
 بے سسٹ دلوں کو سکون اللہ کے
 ذکر سے ملتا ہے۔

میں آپے رانجھا ہوئی
بیر نہ آنکھ کوئی
ہور خیال نہ کوئی
آپ کرے دلجوئی
ذات اسماڈی سو ای
اوہو نتیجی ہوئی
سیاہیں لے نہ دھوئی

رانجھا رانجھا کردی فی
سدو فی مینوں وحیدو رانجھا
رانجھا میں وج میں رانجھے وج
میں نہیں اوو آپ ہے اپنی
جو کوئی ساڈے اندر دے
بس دے نال میں نیونہ لکایا
تحت ہزارے لے چل بلھیا

رائجہ رانجھا بڑی نہیں تھی
میں آپے رانجھا ہوئی۔

شاعر: بلو شاہ

تشریح:

بلو شاہ دارم دے سپر
نہا ہے آرے دانس بلو القادر
صلانی نال حاصلہ اے۔ بلو شاہ
میں رانجھا بڑی نے جو تھوڑے
سوفی شاعر علی گڑھے نہا
آرے دی شاعری ہے بلو
شاعرانہ وائٹوں و شق فصیح دے
گد گھوڑی اے۔

بلو شاہ اپنی

شاعری وچ خود تھوں رانجھا لہور
گڑا اے نے میرا اپنے محبوب نو
آگھا اے۔ نہ شرف بلو شاہ
نے بلکہ دو ہے بلو شاعران
نے ہی اللہ تعالیٰ تھوں اپنا محبوب
وگھان لئی میرا دل قرار تھال
کٹا اے۔ بلو شاہ دی شاعری
دن پر تھوں میرا اللہ تعالیٰ

یا صبر کیا یا سدا ہے جیوں
 رساہ حسین نے اپنے شاعری و
 صبر ما بارے۔

ماٹے نی مینوں کھڑیاں دی گل نہ آگہ
 رانجھیں مبرا میں رانجھو دی کھڑیاں نوں نوں جہاں

اسیں ستھ وچ رساہ حسین دے
 خیالات وی بلو رساہ دے
 خیالات مال میں کھانڈے نہیں کھوں
 بلو رساہ وی ستھ وچ فرمائیں
 نہ پئی انسان اپنے رب دا اے
 تے اوہ اسی محبت کرن دے قابل
 اے بلکل پیر نے رانجھو وانگو باقی
 سارے رشتہ ٹاٹ کوڑا اے۔
 بلو رساہ فرمائیں

نہی رانجھا رانجھا کرے جیوں پیر
 اپنے محبوب دے خیالات وچ
 کم رہی سی تے اک دن آخر رانجھو
 نوں یا لیا ناں بلو رساہ وی
 رانجھا رانجھا کر دے اپنے محبوب
 یعنی اللہ تعالیٰ نو اپنے اندر محسوس
 کرن تگھیا بارے اسیں ستھ
 دے ذریعہ رساہ فلسفہ
 تصوف بیان کردا اے۔ لاہم

قہرے دے سال انسان خدا تو
 اپنے اندر محسوس کر دے . ایک
 سوہ نقاں تو اپنے عشق و اظہار
 کردے ہوئے بلکہ شاہ فرما دے
 نہیں .

بلکہ شاہ شوہ اسماں نفس و گو نہیں
 شوہ بن دو جا کنگہ نہیں .
 برو بکین والی اکھ نہیں .

ایسے شعر توں اندازہ لگایا جا
 سکرا اے اپنی بلکہ شاہ اپنے
 خالق و حق توں اپنے اندر نے
 اپنے بہت ہی نثرے محسوس کر دے
 نہیں .

بیان تک کہ بلکہ شاہ فرما دے
 نہیں صیوں نہ تاں کوئی میر آکھ
 نہ ای صیوں کوئی راجھا سرے . اہل
 فرج اوہ اپنے اندر صر جو ر خالق
 دی صحبت و فرج اپنے گم نہ کہ اپنی کہی اکھ
 دن .

جو کوئی سنانو سید سے دروز خملن سزایاں
 جو کوئی سنانوں رائیں آئے ہستہ نینجاں پایاں
 ایسے شعر تو بلکہ شاہ دی اپنے

دھی صر ستر نال محبت ظاہر
 ہوئی اے۔ بلکہ سناہ سر بند
 دی محبت ورج اپنی پہچان قسم
 کر دیا اے کہہ اے

بلکہ کہہ باناں میں کون

نہ میں مومن ورج صبت آں نہ میں ورج نفر دی رہن آں
 نہ میں باقاں ورج یلینگان نہ میں مونس نہ مزنون

بلکہ کہہ باناں میں کون

ابن شعرتوں ظاہر فقیرا رہی
 بلکہ سناہ اپنی پہچان توں بند
 نہیں کرے جو ہیں اسٹی محبوں
 دے ناں توں سنا جا ہنرا اے
 محبوں دے ناں توں سنا جا ہنرا
 اے۔ اوہ پہرے محبوں دے خیاراں
 ای گم سکر سنا اے نے محبوں
 دے ناں نال ڈیرن دی خواہش
 دکھرا اے ایسی طرح بلکہ وی جا ہنرا
 نہیں کہ او ہنرا دی پہچان او ہنرا
 دے محبوں دے نال مال ہوے
 نال نال اے ناں نال اپنی پہچان
 رکھنا یا ہنرا اے۔ ایسی تھی
 بلکہ توں وی سکرن ہنرا اے
 بی او ہنرا کہ او ہنرا پہچان سچ

کچھ ایسا ادب پر محبوب ہو جاوے ۔
 جیوں سلطان باہر نے اپنی
 شاعری و سحر سرشت مال
 محبت دا اظہار کرن لئی فرمائندے
 نہیں اگر اے اکھاں اپنے سرشت
 توں فیکھیں لئی کافی نہیں اوہنا
 دی وی خواہیں اے کہ محبوب
 دا دیدار رنج رنج کے کیتا جاوے ۔
 اسیں سلسلہ و سحر اوہ فرمائندے ہن
 کہ

اولہ تین صبر ایشہ ہوئے مسروریکہ نہ رجاں ہو
 لوں لوں دے مڑو نکو نکو جنتے اُن لہوراں اُن کواں ہو
 انان ڈنیا صبر نہ آوے ہور سنیو دل بھجاں ہو
 سرشت دا دیدار اے باہو نکو کرداں ججاں ہو
 اسیں سحر توں ظاہر کھینا اے اپنی
 یہ صوفی سیرت سرشت دے دیدار
 توں ای تندی دا لطف و راحت
 کھجھدے و نہیں نے سرشت کوں
 دور روئے کے جین ہو جائدے ہن
 اتنا کہ کجھ شاعر اپنی
 شاعری و سحر محبوب دے دیدار
 توں کجا ایسا قند نے تعبیر کھجھدے

ہیں جنہوں میں سے سفر و حج فرمائندے
ہیں۔

حاجی لوگ ملے نون جانندے
اسماں جاناں تخت ہزاروں
جسقول بارانے اول بعد
بغاویں حصول کتاباں چارے

اس سفر نون واقعہ ہوندا ارے ہی
بلو شہا اپنے محبوب (جس)
سفر شہزادہ الی اپنا قبلاں
میں نے اونہا دے اک د بدار لئی
ہے جس رہندے سن بلکل انج صوبوں
لوگ ملے نون جان لئی ہے ہزاروں
نے اپنے س شوق حقیقی دے شرب
دارا حاکم حاصل کرت لئی
ہے ہزار رہندے ہیں۔

پہلے کتاب فرمائندے

ہیں کہ اونہا دی حج نے اونہا دی
عبادت اپنے محبوب دارا بدار
کرتا ایسے۔ (۱۵) اپنے محبوب
نون پیر دی شکل و حج و کچھ
ہیں نے خود دا نچا کھانندے
پہرے د بدار لئی ہے جسینی دا
اظہار ہی کردے ہیں اپنی کتاب

دے ذریعہ واضح کر دے یہاں کہ ایس
 دنیائے اک، ای محسوس ہے
 نے اسے ای عشق ہے - اوہ عشق
 حیرت اسے عشق کو پہچان لیں
 اوہ عشق دنیائے حیران دیا خواہش
 فتم ہو جائی ہے - حیرت باہو
 حیرت ہے یہ۔

جس دل اسم اللہ دا جملہ عشق دی کردا ہے ہو
 ہو کسٹوری جو پوری ناپس دے رکھے کسے باہو
 انگلی بچے دینہ نہیں جو پیدے دریا نہ بندے تعلق ہو

باہو اسے سحر دے ذریعہ سمجھا دے
 دی کو عشق کر دے میں ہی اللہ دا
 عشق حیرت ہے دل و روح جملہ ہے
 اوہ ایسا خیال مغل جاندا ہے
 عرفہ صفت عشق و روح کھوہ
 جاندا ہے نے اپنے آب نون اس
 عشق و روح غنا کر لیتا ہے
 کیوں کہ اسے دینا ہے اک ای عشق
 ہے نے اوہ عشق عشق ہے
 اسے باہو ہلکے سناہ نے وی شور
 نون فتم کر لیا ہے نے اپنے آب
 نون عیت اپنے محسوس دے

حاشیوں کے طور پر ہی اندازے
 بلکہ رسوا و حاشیہ کے ہیں۔

نہ میں رسوا دی نہ غمناکی
 نہ میں ورج پلیدی باکی
 نہ میں آبی نہ میں خاک
 نہ میں آئینہ نہ میں پون
 بلکہ کہہ جانا میں کون

بلکہ رسوا و حاشیہ کے ہیں کہ اوہناں
 اپنی میں تو رسوا کرتا ہے اپنی ذات
 کے خاکے توں آگے ایساں عشق
 حقیقی دی منزل آندی ہے۔ اگر انسان
 اپنی ذات دی نفی نہ کر سکدا
 تاں اوہں دے ورج عشق حقیقی
 کیوں سما سکدا ہے۔ اس میں اپنی
 ضروری ہے کہ عشق دی منزل آں
 نے قدم رکھن لیا انسان اپنی ذات
 دی نفی نہ کر لہوے نے اپنے اندر
 اک اک آگ ورج خون دی جانی
 عشق حقیقی تو رسوا ورج دی حاشیہ
 دے دیوے تاں ایسا ورج کر انسان
 عشق دی منزل با سکدا ہے
 نے عشق حقیقی حاصل کر سکدا

سکڑاے . کھٹے کھٹے سناہ فرمائے

عاشق ہو ہوئے رب دایہوئی ملاسن لائے
اوہ تینوں فامرفا فر آکھن توں آہو آہو آگے

